

AİLENİN DÖNÜŞÜMÜ ve AİLE SORUMLULUĞU BAĞLAMINDA ETÜT MERKEZLERİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK¹

Hüseyin ŞİMŞEK

Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir

Salih ŞİMŞEK

Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas

İlk Kayıt Tarihi: 23.12.2013

Yayına Kabul Tarihi: 29.04.2014

Özet

Ailenin içinde yer aldığı bağlaşıklık yapı dikkate alındığında, çocuğun eğitim yaşamında ev, okul ve sosyal çevrenin ortak etkisi söz konusudur. Ancak günümüzde aileler, çocuklarını eğitimlerini desteklemek ve eksiklerini gidermek amacıyla etüt merkezlerine yöneltmektedirler. Etüt merkezlerinin toplumsal işlevlerinin yanında öğrencilere neler kattığı da önemli bir sorudur. Bu sorunun yanıtlanması için mevcut durum betimlenmelidir. Bu araştırma günümüzde giderek yaygınlaşan okul dışı destek kurumları olan etüt merkezlerinin ortaya çıkışını ve eğitsel açıdan işlevini belirlemeye odaklanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin etüt merkezine başlamalarında etkili olan faktörler; etüt merkezlerinin aile ve öğrenciyi hangi yönlerden etkiledikleri, etüt merkezine devam eden öğrencilerin genel profilleri hakkında bulgular elde edilmiştir.

***Anahtar sözcükler:** Etüt merkezi, ilköğretim, destek hizmeti, aile sorumluluğu.*

THINKING AGAIN THE STUDY CENTER IN TERMS OF THE RESPONSIBILITY OF FAMILY AND ITS TRANSFORMATION

Abstract

When this closely connected structure which contains family is considered, family, school and social environment affect educational life of a child collectively. However today families send their children to study centers in order to support their training and make up for their deficiencies when they need tutoring. Besides social functions of study centers, what contributions they can make to students is another crucial question. In order to reply this question, it is necessary to define the available situation. This study aims at defining the

1. Bu makale, 24-26 Mayıs 2012 tarihinde Rize Üniversitesince düzenlenen 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 'nda sunulan "Ailenin Dönüşümü ve Aile Sorumluluğu Bağlamında Etüt Merkezlerini Yeniden Düşünmek" başlıklı bildirisinin verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

evolution of study centers which are fast spreading supportive institutions and their educational function. Findings related to the effective factors which cause students to attend study centers, from which aspects study centers can influence families and students, the general profiles of students who go on study centers were obtained at the end of this research.

Key words: *Study center, primary education, support service, responsibility of family.*

1. Giriş

Değişimin çok hızlı ve yoğun olduğu çağımızda, bütün kurumlar dönüşüme uğramaktadır. Özellikle aile üzerinde görülen bu dönüşümün belirli yansımaları dikkat çekicidir. Ailedeki dönüşümün en fazla yansıdığı alan kuşkusuz eğitimidir. Ailenin, çocuğun eğitim yaşamındaki en önemli destekçisi olduğu gerçeği, hiçbir eğitimci tarafından reddedilmemektedir. Ancak aile, onunla birlikte yaşadığında olumlu etkisi mümkün olabilmektedir. Birlikte yaşamayan aile bireylerinin desteğinden söz etmek kolay değildir. Ancak fiziksel anlamda birlikte yaşamak da tek başına yeterli görülmez. Aile desteği, ancak çocuğun ihtiyaç duyduğu anlarda, aile bireylerinin sağladığı katkıyla ölçülebilir.

Ailenin çocukla ilişkisi, yaşa bağlı olarak değişim gösterir. Örneğin bebeklik döneminde oldukça hassas davranan aileler, çocuğun yaşı ilerledikçe bu ilgiyi azaltabilirler. Özellikle de okula başlamasıyla birlikte, aileler yavaş yavaş çocuklarıyla ilgilenme konusundaki görevi öğretmenlere devrederler. Eskiden beri Türklerin gelenekinde, çocuğun okula gidişiyile birlikte önemli bir sorumluluk devri anlayışı yerleşik hale gelmiştir. Atasözlerine *eti senin, kemiği benim* şeklinde yansıyan bu anlayış, öğretmene duyulan güvenle birlikte, artık çocuğun hayatında öğretmenin istediği gibi söz sahibi olabileceği beklentisini de taşır. Oysa çağdaş eğitim, bu anlayışı kabul edilemez bulmaktadır. Ancak ne var ki bu eleştirel yaklaşım, günümüzde tam tersi sonuçlar vermeye başlamış; modern aileler gönüllü, hatta kimi durumlarda çocuk istememesine rağmen zorunlu olarak, yeniden bu yetkiyi, hem de para karşılığında öğretmene devretmeye başlamışlardır. Bu anlayış, ülkemizde yeni bir eğitim kurumunu doğurmuştur. Kısaca etüt merkezleri olarak nitelendirilen bu yeni kurumun temel amacı, çocuğa okul dışındaki zamanını geçirebileceği sağlıklı bir ortam sunmak ve okul derslerine yardımcı olmaktadır. Ancak etüt merkezlerinin ne ölçüde etkili oldukları, buraya devam eden öğrencilere hangi yönlerden yararlı oldukları yeterince olarak bilinmemektedir. İşte anılan gerekçeler ışığında bu araştırma, etüt merkezlerini buraya devam eden öğrenci görüşlerine dayalı olarak sorgulamayı amaçlamıştır.

Çocuk, Aile ve Eğitim

Modern yaklaşımlar açısından çocuk gelişimi ve eğitiminde ailenin rolü, değişik kuramsal anlayışlara konu olmuştur. Çocuk gelişimi ve eğitiminin çevresel koşullar nedeniyle risk altında olduğuna ilişkin varsayımlar, çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinin erken yaşlarda desteklemesine özel bir vurgu yapmaktadır. Bu nedenle, çocuğun içinde yaşadığı çevre koşullarına bağlı olarak olumsuz konumda olanların

eğitimi, gelişimi, bakım ve korunmasının sağlanması toplumun sorumluluğundadır. Olumsuz koşulların yarattığı etkilere sonradan tedavilerle çare bulmaya çalışılmak-
sa, çevre koşullarının yaratabileceği olumsuz etkileri önlemek bağlamında anne ve babalara büyük görevler düşmektedir.

Bu anlayışa göre aile, çocuğun ruhsal gelişiminde de önemli bir yere sahiptir. Ancak aile aynı zamanda, ciddi duygusal rahatsızlıkların, gerilim ve çatışmaların da kaynağıdır. Zira aile içi çatışmalara bağlı olarak; şiddet ve kötü muamele sonucunda yaşanabilecek duygusal ya da diğer doyumsuzluklar, çocuk açısından aile ortamından kaynaklanan en önemli risk unsurlarıdır.

Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolü Nedir?

Çağdaş anlayışa göre gelişim, çocuk ve aile ilişkisi yanında, sosyal çevresiyle dinamik etkileşim sonucunda sağlanan deneyimlerle elde edilen mesafedir. Çağdaş anlayış, ailenin insan yaşamındaki etkisinin doğumdan önce başladığını ve hayatın sonuna kadar devam ettiğini, bu nedenle bir kurum olarak ailenin, fizyolojik olduğu kadar ekonomik, kültürel ve toplumsal yönleriyle de çocuğun sosyal gelişimini, davranışlarını biçimlendirip yönlendirdiğini kabul eder. Çocuğun biyolojik bir organizma olarak, yakın çevresiyle etkileşimi, büyük ölçüde çocuğun sosyal gelişimini de belirlemektedir. Bu açıdan bakıldığında çocuğun bakım ve gelişiminde yakın çevrenin rolü yaşamsaldır. Bu yüzden, içinde yer aldığı çevrenin çocuğun büyüme ve gelişmesini nasıl etkilediği konusuna duyulan ilgi, erken çocukluk döneminde ailenin rolünün sorgulanmasına yol açmaktadır.

Bronfenbrenner'in (1992) aileyi geniş *ekolojik sistem* olarak konumlandıran yaklaşımı, ailenin rolüne işaret eden felsefi bir anlayıştır. Hem çocuğa hem de çevresine eşit ağırlıkta önem vermekten söz eden Bronfenbrenner, çevrenin sunduğu deneyimlerin çocuktan bağımsız olgular olamayacağını ileri sürer. Ekolojik bakış açısı, çocuğun gelişiminde etkileşimlerin önemini vurgularken, ailenin hem etki oluşturan hem de çocuktan etkilenen çevresel bir bileşen olduğunu kabul eder. Bu çift yönlü etkileşimin, hem çocuk hem de aile için farklı sonuçlar doğurduğuna inanılır. Örneğin, annenin sahip olduğu bilgi düzeyi, beklentisi, öğretme becerisi ve tutumlarındaki değişim çocuğun büyüme ve gelişmesinde de değişikliklere yol açabilir.

Meisels (2000), "Bütün araştırma bulguların anne ve babaların sergiledikleri davranışların niteliğinin bebek ve küçük yaştaki çocukların gelişiminde değişiklikler yarattığını göstermektedir" diyerek, konuya farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu bakış açısı, hem anne-babalara çocuk yetiştirmeye ilişkin yeni beceriler ve ek bilgiler öğretilebileceğini, hem de kendi çocuklarına özgü gelişimsel sorunlarda onlara yardım edilebileceklerine işaret etmektedir. Zira ailelere yönelik çeşitli destek eğitimlerinin çocuklar ve aileler üzerinde kısa ve uzun dönemli olumlu etkiler yarattığına ilişkin zengin araştırma bulguları mevcuttur (Turan ve diğerleri, 1996).

Gordon (2002), çocukların zihinsel davranışları ve kişilik gelişimleriyle ilişkili üç

farklı aile etkenine işaret etmiştir. Bu etkenler; demografik özellikler, aile etkileşimi ve bilişsel-duygusal etkenlerdir. Bilişsel etkenler, çocuğun bilişsel gelişiminde ana-babanın rolünü, evde var olan bilişsel ortamı, ana-babanın çocuğun bilişsel işlevlerine karşı tutumunu içerirken, duygusal etkenler daha çok çocuğu yönlendirmedeki tutarlılık, çocukla iletişim, annenin duygusal olarak kendini güvende hissetme düzeyi ve öz saygısına işaret eder. Bu mantıksal temele dayalı olarak, ailelerin evde, bilişsel ve duygusal etkenlerin olumlu öğelerini geliştiren bir öğrenme ortamına sahip olması beklenir. Ancak aile, çevreden bağımsız olarak bu işlevini yerine getiremez. Zira aile, daha büyük bir makro-sistemin içinde yer alır. Aile, makro sistem içinde yerleşmiş olan ekzo-sistemle etkileşim içine giren mezo-sistemle bütünsel bir ilişki içindedir. Ailenin içinde yer aldığı bu bağlaşıklık yapı dikkate alındığında, çocuğun eğitim yaşamında ev, okul ve sosyal çevrenin ortak etkisi söz konusudur (Myers, 1990). Ancak, ailenin bu işlevini yerine getirebilmesi, büyük ölçüde bu konulardaki bilgi ve bilinç düzeyi ile birlikte, belli bir program çerçevesinde eğitilmelerine bağlıdır (Üstünoğlu, 1991).

Başarının, kalıtımla olduğu kadar, çevreyle de yakından bağlantılı olduğunu gösteren çağdaş görüşler, ailenin biyolojik bir belirleyici olmak özelliği yanında, çevresel (ekolojik) belirleyiciliğinin de olduğunu kabul eder. Ailenin genişliği, sosyo-ekonomik düzeyi, evlilik biçimi, (tek ya da çok eşlilik), ailenin bütünlüğü gibi etkenler, çocuğun eğitimi üzerinde etkili olmaktadır. Sözelimi ailenin ekonomik düzeyi, hem çocuğun eğitim olanaklarının belirlenmesinde, hem de dil ve dolayısıyla zihinsel gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda değişik toplumsal sınıflarda bulunan ailelerin çocuklarının değişik zihinsel gelişim düzeylerine ulaşmaları, ailede kullanılan dilin sınırlı, karmaşık ya da gelişmiş olmasıyla yakından ilgilidir. Çünkü kullanılan dile bağlı olarak, çocuğun başkalarıyla karşılıklı etkileşime girme, soyut kavramları anlama ve yeni şeyler öğrenebilme yeteneği sınırlanmakta ya da gelişmektedir (Tan,1979).

Okul başarısı, bireyin ussal ve düşünsel yetenekleriyle olduğu kadar, bu yeteneklerin geliştirilmesine ilişkin ortam ve koşullarla da yakından ilgilidir. Okul başarısında aile etkisini, anne-baba tutumlarını, okul-aile dayanışmasını konu alan araştırmalar, öğrenci başarısında ailenin güçlü bir etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Örneğin Mihçioğlu'na (1980) göre eğitimde öğrencinin başarısını belirleyen ana etmenlerden biri, öğrenci ile ailesinin toplumsal-tutumsal (sosyo-ekonomik) durumudur. Çünkü çocukluk yılları, aile üyeleri ile çok yoğun bir iletişim ve etkileşim içinde geçtiğinden, bu yıllarda ailenin birey üzerindeki etkisi oldukça fazladır. Öte yandan ailede yaşananlar, anne-babanın çocuğa karşı göstermiş olduğu tutum ve davranışlar, çocuğun olumlu veya olumsuz bir benlik tasarımı geliştirmesinde büyük bir etkiye sahiptir (Tatar, 2005).

Ailenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi, ailenin eğitime ilişkin beklentileriyle de yakından ilişkilidir. Beklentisi görece yüksek olan aileler, okul sürecinde çocuklarını yakından izler ve desteklerler. İlköğretim 1. sınıf öğrencilerinde, okul aile işbirliğinin

okuduğunu anlama başarısıyla ilişkisini saptamak amacıyla Çelenk (2003) tarafından yapılan araştırmada, aile üyelerinden eğitim yardımı alan ve okulla yakın işbirliği içerisine giren çocukların, okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aile ilgisinin öğrencilerin yabancı dil başarısı üzerindeki etkisini inceleyen bir başka araştırma sonucuna göre de çocuklarının İngilizce öğrenmeleri konusundaki destekleyici tutumları ve öğretmenlerle işbirliği yapmalarının çocukların dil öğrenmeye güdülenmelerinde etkili olduğu saptanmıştır (Üstünel, 2008).

Ailenin de içinde yer aldığı mikro-sistemin çocuk eğitiminde yararlı olması kuşkusuz her durumda söz konusu değildir. Sameroff (1975) gelişimin, çocukla ailesi ve sosyal çevresi arasındaki dinamik etkileşimin bir ürünü olduğunu savunurken, Vygotsky (1986) ailenin, ancak çocuğun potansiyel gelişim alanı içinde işlevini sürdürdüğü ölçüde yararlı olabileceğini ileri sürmektedir. Vygotsky'e (1986) göre zihinsel süreçler, sosyal süreçlerden kaynaklanır. Sosyo-kültürel yaklaşım olarak da ifade edilen bu görüşe göre, çocuğun bilişsel gelişiminde yetişkinlerin payı oldukça büyüktür. Vygotsky'nin (1986) gelişim kuramına göre, çocuğun sosyal dünyası ile bilişsel gelişimi arasında güçlü bir ilişki söz konusudur. Vygotsky, çocuğun içinde geliştiği kültüre ve özellikle bir dili öğrenmenin çocuğun zihinsel gelişimi üzerindeki etkisine büyük önem vermiştir. *Potansiyel gelişim* kavramını ileri süren Vygotsky'e göre potansiyel düzey, çocuğun kendi başına sergilediği beceri düzeyinin üzerindedir ve ancak çocuğu yönlendiren yetişkinlerle etkileşim sonucunda ulaşılabilir. Syla ve Wiltshire de potansiyel gelişim açısından yönlendirmenin önemine işaret etmişlerdir. Benzer şekilde, Mills, Dale, Cole ve Jenkins (1995), daha düşük düzeyde edim gösteren çocukların doğrudan öğrenmeden çok, aracılı öğrenmeden yararlandıklarını ileri sürmüşlerdir.

Okul başarısı açısından ailenin önemine işaret eden önemli bir tartışma, çocuğun okula ne ölçüde hazır olduğuyula ilişkilidir. Bu bağlamda, çocuğun okulöncesinde edineceği sözel ve sayısal beceriler ve evdeki okuma yazma ortamı, çocuğu okula hazırlamada oldukça etkilidir. Yapılan araştırmalarda, okuma-yazma öğrenme hızındaki farklılığın, büyük ölçüde çocukların sözel dil kullanım becerileriyle yakından ilişkili olduğunu; düşük gelir düzeyine sahip ailelerden gelen ve kullandıkları dilin düzeyi düşük olan çocukların, daha geç okuma yazma öğrendikleri gözlenmiştir. Aslında bu etki, okula başladıktan sonra da devam etmektedir. Çünkü okuma yazma etkinlikleri kısıtlı olan ailelerden gelen çocukların dil gelişimleri, okul süresince devam etmektedir. Türkiye'de, okuma yazma becerisi üzerinde aile etkisini inceleyen bir çalışmada, değişik ev ortamlarının çocuğun okuma yazma düzeyi ve bilişsel yeteneği üzerinde önemli etkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Yine araştırmalara göre düşük gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları, yüksek gelirli ailelerin çocuklarına kıyasla daha az kitap okumaktadırlar. Son yıllarda bir yetişkinle birlikte resimli kitap okuma sıklığıyla okul öncesi çocuğun dil yetenekleri arasında ilişki olduğunu destekleyen bulguların sayısı giderek çoğalmaktadır (Şahin, 1990).

Bazı araştırmalar, okuma yazma becerisinin köklerinin erken yaşlarda resimli ki-

taplar ve okuma materyali ile yürütülen etkinlikler sırasındaki anne-çocuk etkileşimine dayandığını ortaya koymuştur. Örneğin Snow, Nathan ve Perlmán (akt: Şahin, 1990), kitap okuyarak erken yaşlarda anne-baba-çocuk etkileşiminin çocuğun dil gelişimine olduğu kadar, okuma yazma gelişimine de katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Birlikte kitap okumayla geçen pek çok saatten sonra çocukların daha bağımsız bir dil kullandıkları gözlenmiştir (Şahin, 1990). Bu yüzden Whitehurst yoksun çevrelerden gelen çocukların dil becerilerini arttırmayı amaçlayan eğitim programlarının ev ortamı üzerine odaklanması gerektiğini belirtmektedir (Akt: Şahin, 1990).

20. yüzyılın ilk yarısında, okul başarısının, aile özelliklerine bağlı olduğunu ispatlamaya yönelik olarak yapılan birçok araştırmada, okul başarısında farklılık yaratan asıl öğenin aileler olduğu ileri sürülmüştür (Hurn, 1993, 135). Konuya ilişkin olarak yapılan araştırma bulguları, başarıyı okulun kontrolü dışındaki faktörlerin; özellikle de, aile kökeninin belirlediğine işaret etmektedir (Beare ve diğerleri, 1989; Mosteller ve Moynihan 1972). Yine İngiltere’de yapılan bir başka çalışmada toplumsal sınıf ve aile tutumları gibi, okul dışı faktörlerin, öğrenci başarısı üzerinde çok büyük bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Farrell, 1993, 29; Reynolds, 1992, 2-3).

Toplumsal bir sınıf olarak ailenin, çocuğun okul başarısı üzerinde etkisine ilişkin çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu yaklaşıma göre modern sanayi toplumlarında belirgin biçimde ortaya çıkan toplumsal sınıflar, eğitimi farklı şekillerde etkilemektedir. Örneğin anne babanın mesleği, eğitim sürecinde farklılaşmalara neden olmakta; mensup olduğu toplumsal sınıf, kişinin eğitim göreceği okulu ve eğitim tipini belirlemekte; sonuç olarak öğrencinin başarısını çeşitli şekillerde etkilemektedir (Ergün, 1994, 201).

Aile Tutumları Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler?

Bütün bu olumlu yönlerine rağmen ailenin her durumda çocuk eğitimi konusunda yararlı olduğu söylenemez. Zira hatalı ebeveyn tutumları ve bozuk aile yapısı, sağlıklı bir gelişimin ve uyumsuzlukların da başlıca kaynağı olabilmektedir. Anne-baba, bazen çocuğuna gereğinden fazla ilgi göstererek ve her istediğini vererek, kendi gelişimine yön vermesini engellediği gibi, bazen de çok az şey vererek, gerekli desteği sağlayamaz ve uygunsuz davranışlar edinmesine yol açabilir. Bu yüzden günümüzde, ailelerin çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlayacak becerilerini geliştirmeyi amaçlayan programlara yönelik ilginin giderek arttığı gözlenmektedir. Gallagher, Beckman ve Cross (1983) bu ilgideki artışın nedenlerini çocuğun gelişimi üzerinde ailenin etkisine ilişkin araştırma bulgularının artmasına bağlamaktadır.

Anne ve babaların kendi değer ve inançlarına göre değişik tutumları olabilmektedir. Anne baba tutumları, sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içeren *demokratik*, sevgi ve hoşgörünün olmadığı, reddetme ve baskıyı içeren *otoriter* ve çocuğun istek ve beklentileri konusunda duyarsızlığı ifade eden *ilgisiz* olmak üzere üç farklı yaklaşım bulunmaktadır. Çocuğun arzu ve ihtiyaçlarına karşı ilgili duyan ve anlayışla kabul

eden *demokratik* tutumlar, çocuğun kendi kararlarını alma konusunda daha fazla sözel iletişime olanak vererek, dil gelişimine katkıda bulunurken, ilgi ve sevgiyi bir pekiştirici olarak kullanan, çoğunlukla gelenek ve daha üst otoritelerce saptanmış kurallara uygun davranması konusunda zorlayıcı davranan *otoriter* tutumlar dil alışverişine sınırlı sayıda imkân tanımaktadır (Kuzgun, 1972). *İlgisiz* anne baba tutumlarında da çocukla aile arasındaki iletişimin, dolayısıyla dil gelişiminin olumsuz etkilenmesi söz konusudur.

Bütün bu kuramsal açıklamalar, çocukların okul dışında da eğitsel desteğe ihtiyaç duyduklarına ve ailenin çocuk üzerindeki etkisinin önemine işaret etmektedir. Öte yandan ev ödevleri, anne babalara çocuklarının okul hayatıyla ilgilenmeleri için önemli bir fırsat tanımaktadır. Ancak, ailelerin, çeşitli nedenlerle, çocukların ihtiyaç duyduğu eğitsel yardımı tam anlamıyla veremediklerine dair ciddi kuşku bulmaktadır. Özellikle eğitimcilerin bu konudaki gözlemleri, ailelerin çocukların ihtiyaç duyduğu eğitsel desteği sağlama konusunda ya isteksiz ya da yetersiz olduklarına işaret etmektedir. Ailelerin bu konudaki isteksizlikleri ilgisizliklerine işaret ederken, yetersizlikleri de bilgisizliklerine işaret edebilir. Her iki durumda da, çocuğun aleyhine işleyen bir durum söz konusudur. İster ilgisizlikten ister se yetersizlikten olsun, bu süreçte zarar gören çocuk olmaktadır. Bu durumun farkında olan aileler, çocuklarının daha fazla zarar görmemeleri için çeşitli arayışlara giriştiği gözlenmektedir. Çoğu defa özel öğretmenler tutarak, çocuklarının belli alanlardaki eksikliğini kapatma şeklinde karşımıza çıkan bu uygulama, zamanla biçim değiştirmiş, hem başarısız oldukları konulara yönelik eğitsel destek, hem de okul dışındaki zamanlarını farklı etkinliklerle değerlendirme imkânı veren kurumların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Etüt merkezleri olarak nitelendirilen bu kurumlar yayılma eğilimi göstermektedir.

Etüt Merkezleri Neden Ortaya Çıktı?

Etüt merkezleri çok eski bir geçmişe sahiptir. İlk defa 20. yüzyılın başında Selenik'teki özel okullar tarafından başlatılan etüt merkezleri, öğrencilerin ders çalışması amacıyla ortaya çıkmıştır. *Akşam müzakereleri* adıyla başlatılan bu uygulamanın asıl amacı, yatılı kısmındaki öğrencilerin akşam saatlerini verimli geçirmeleri ve ödevlerini yapmalarını sağlamaktır. Ancak okul yönetimi eğitsel amaçlı bu uygulamadan gündüzlü öğrencilerin de yararlanmasını istemiş, katılmalarını kolaylaştırmak amacıyla, servis uygulaması başlatmıştır. Buna göre akşam müzakerelerine katılmak isteyen öğrenciler, belirli bir ücret karşılığında tutulan servisler aracılığıyla okula getirilip götürülecektir. Servis uygulaması o kadar elverişlidir ki bu sırada öğrenciler hademeler tarafından evlerinden alınmakta ve müzakereler bitiminde tekrar hademeler tarafından evlerine bırakılmaktadırlar. Üç saat süren bu müzakerelere ayrıca okulun öğrencisi olmayanlar da belirli bir *ücret karşılığında* katılabilmektedirler. Bu uygulama, bugünkü *etüt merkezleri* ve *dershanecilik* uygulamasının da başlangıcı sayılır (Şimşek, 2010).

Günümüzde etüt merkezlerinin yeniden ortaya çıkışında birçok faktörün etkili olduğu söylenebilir. Bu faktörleri şöyle sıralayabiliriz:

- Aile anlayışında meydana gelen değişime bağlı olarak, aile sorumluluğuna ilişkin anlayış değişikliği,
- Çocuk eğitiminde ailenin rolüne ilişkin yaklaşımın değişmesi, ailenin çocuk eğitiminde bazı yetersizliklerinin bulunduğu fark edilmesi,
- Annenin iş yaşamına daha aktif katılımının meydana getirdiği boşluk,
- Okul ortamından kaynaklanan yetersizliklerin giderilmesine ilişkin arayışlar,

Okullardaki ikili öğretim (sabahçı-öğlenci) uygulaması çocukların günün en az yarısını evde geçirmelerine imkân vermektedir. Ancak anne ve babanın birlikte çalıştığı ailelerde, çocukların bu zamanı nasıl geçirecekleri önemli bir merak hatta endişe konusu olmaktadır. Çünkü çocuklar evde oldukları zamanlarda genellikle oyun oynayarak, tv izleyerek ya da internet kullanarak zamanlarını geçirmekte; ödevlerini aksatma riskiyle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu yüzden aileler çocuklarının kontrolsüz biçimde evde kalması yerine, okul dışında da bir eğitim kurumunda geçirmelerini arzu etmektedirler. Bu yolla aile hem kendi sorumluluğunu para karşılığında yine eğitimcilerin olduğu bir kuruma devretmiş olmaktadır.

Öte yandan ilköğretim düzeyinde çocukların ev ödevlerini yapma konusunda ebeveynler bazı güçlükler yaşayabilmektedirler. Hatta bazı durumlarda aileler çalışma hayatının getirdiği yorgunluk, stres ve dinlenme ihtiyacı nedeniyle çocuklarının ders çalışma ve ödev yapmalarına destek olma konusunda daha az istekli davranmaktadırlar. Çalışma hayatına annelerin de katılması, aile bireylerinin çocuklarına yeteri kadar vakit ayıramamalarına yol açmaktadır. Ebeveynler bu nedenle çocuklarını ders çalışmaları ve ödevlerini yapmalarında destek olmaları için bir kuruma gönderme ihtiyacı hissetmektedirler. Bu kurumlar, 8-13 yaş aralığındaki çocuklara eğitim veren etüt merkezleridir.

Etüt merkezleri, öğrencilerin öğretmen gözetiminde ders çalışmalarına, ödevlerini yapmalarına, yönetmelikte belirtilen alanlardaki etkinliklerde bulunmalarına yardımcı olan, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre çeşitli etkinliklere yönelttikleri kurumlardır. Bu kurumlar, öğrencinin hem okuldaki başarısını artırma amacını taşır hem de öğrenciyi ortaöğretim sınavlarına hazırlayarak başarı elde etmesini kolaylaştırır.

Birçok öğrenci, okul ortamında yeterince öğrenememekte ya da diğerleri kadar hızlı öğrenme imkânı bulamamaktadırlar. Öte yandan okul ve ev kültürü arasındaki büyük farklılıklar, anne-babanın dil konusundaki becerileri eğitim sürecinde çocuğa destek olmasında da önemli bir engel oluşturmaktadır. Bu nedenle bu öğrenciler ek desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Aileler çocuklarına ek destek eğitimi aldirmek üzere etüt merkezlerini tercih etmektedirler.

Etüt Merkezlerinin Yasal Dayanağı

Türkiye’de etüt merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan bir yö-

netmelik çerçevesinde yürütülmektedir. Etüt merkezlerinin nasıl hizmet vereceği bu yönetmelikle belirlenmiştir. Özel öğretim kurumları yönetmeliğinin 5. Maddesi, özel öğrenci etüt eğitim merkezinin amacının, *ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin, öğretmen gözetiminde derslerine çalışmalarına ve bu Yönetmelikte belirtilen alanlarda etkinliklerde bulunmalarına yardımcı olmak* şeklinde belirlemiştir.² Yönetmelik burada görev yapacak öğretmenlerin yetki ve sorumluluklarını da belirlemiştir. Buna göre etüt merkezlerinde çalışacak öğretmenler, öğrencilerin ders çalışmalarına ve ödevlerini yapmalarına yardım etme üzere ilköğretim okullarında görev yapma koşullarına sahip öğretmenler ile etüt saatleri dışında kalan zamanda, ilgi ve yeteneklerine göre bu Yönetmeliğin 16'ncı maddesinde belirtilen etkinliklere yönelmek, oyun gereksinimlerinin karşılanmasına, zihinsel ve ruhsal gelişmelerinde yardımcı olmak üzere branş öğretmenlerinden olacaktır.³

Yönetmeliğin 16. Maddesi öğrenciler için folklor ve çeşitli spor etkinlikleri, tiyatro, müzik, resim, heykel, oymacılık, seramikçilik ve benzeri Fotoğraf, projeksiyon, sinema ve büro makinelerini kullanma, koleksiyonculuk, sosyal ve fen bilgileri alanlarında inceleme ve araştırma, güzel konuşma, yazma ve kitap okuma gibi etkinlikleri de yapabileceklerine cevaz vermektedir. Yönetmelik etüt merkezlerinde öğrencilerin; gezi, sinema, tiyatro, konferans, konser vb. etkinliklere götürülebileceğine izin verirken, özel dersane etkinlikleri kapsamında bulunan ve öğrencilerin bir üst okula hazırlanması veya test uygulaması, çözümü gibi etkinlikler yapamayacağını hükme bağlamaktadır.⁴

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; etüt merkezlerinin, buraya devam eden öğrenciler açısından ne tür katkılar sağladığının belirlenmesidir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin etüt merkezine gitmelerinde kimin etkisi olmaktadır?
2. Öğrenciler hangi yönlerden etüt merkezlerinin yararlı olduğunu düşünmektedirler?
3. Etüt merkezlerinin öğrenci gözüyle işleyişi nasıl algılanıyor?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel yöntemlere dayalı olarak, tarama modeliyle yürütülmüştür. Bu çerçevede, araştırmanın amaçladığı sorulara yanıt bulmak amacıyla hazırlanan anket, Şanlıurfa il merkezindeki etüt merkezlerine giden öğrencilere uygulanmıştır.

2. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezleri Yönetmeliği
3. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezleri Yönetmeliği
4. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezleri Yönetmeliği

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2010-2011 öğretim yılında, Şanlıurfa il merkezinde bulunan beş adet etüt merkezine kayıtlı ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Resmi kayıtlara göre beş etüt merkezinde 237'si kız, 283'ü erkek olmak üzere toplam 520 öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından, örneklem alma yoluna gidilmiş, evren kümesinin yarısına ulaşılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, her bir etüt merkezine kayıtlı öğrencilerden, evren kümesi içerisindeki oranları dikkate alınarak, yansız örnekleme yoluyla, 280 öğrenci örneklem olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Hazırlanan anketler yüzyüze görüşme yoluyla örneklem grubundaki öğrencilere uygulanmıştır. 280 öğrenciye uygulanan anketlerden 30 tanesi çeşitli eksiklikleri dikkate alınarak ayıklanmış ve 250 anket analiz için uygun bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri, SPSS 17.0 (Statistical Package For Social Science) paket programı ile bilgisayar ortamında yapılmıştır. Uygulanan anketler yoluyla elde edilen veriler, araştırma soruları çerçevesinde analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, frekans ve yüzde dağılımı ve iki değişken arasındaki ilişkiyi analiz etmede, ilgili her bir değişkenin kategorilerinin kesişimlerini inceleme olanağı sağlayan çapraz tablolama (Crosstabs) metodu kullanılmıştır.

3. Bulgular

2010-2011 öğretim yılı bahar döneminde, Şanlıurfa il merkezinde yürütülen bu araştırmaya 111'i (%44.4) kız, 139'u (%55.6) erkek olmak üzere toplam 250, ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılanların sınıflara göre dağılımına bakıldığında, her sınıftan öğrenci olduğu, ancak büyük çoğunluğunun (%85) 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmüştür. Buna göre araştırmaya katılanların %15.6'sı 5. sınıf, %25.2'si 6. sınıf, %44.0'ı 7. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Etüt merkezlerine devam edenlerin okul türüne göre dağılımına bakıldığında devlet okullarının ağırlıkta olduğu (%96.4) görülmektedir. Araştırmaya katılanların anne meslek durumuna bakıldığında büyük çoğunluğunun 167 (%66,8) ev hanımı olduğu görülmektedir. Etüt merkezine gidenlerin % 26.8'i annesinin işçi-memur olduğunu söylerken, % 6.4'ü ise serbest meslek sahibi olduğunu **belirtmiştir**. Baba mesleği açısından bakıldığında ağırlığın memur olduğu görülmektedir. Bulgulara göre araştırmaya katılanların % 45.2'si babasının memur olduğunu söylerken, %23.6'sı serbest meslek sahibi olduğunu, % 31.1'i ise diğer meslek grubunda olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin Etüt Merkezine Gitmesinde Kimin Etkisi Var?

Araştırmanın birinci sorusunu oluşturan ve öğrencilerin etüt merkezine gitmelerinde en çok kimin etkisi olduğuna dair soruya verilen yanıtlara ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Etüt merkezine gitmenizden en çok kimin etkisi oldu

		Ailemin	Kendimin	Öğretmenlerimin	Arkadaşlarımın	Toplam
1. Etüt merkezine gitmenizden en çok kimin etkisi oldu?	f	130	87	21	12	250
	%	52,0	34,8	8,4	4,8	100,0

Tablo 1’deki bulgular incelendiğinde, öğrencilerin etüt merkezine gitmelerindeki en büyük etkenin aile olduğu görülmektedir. Bulgulara göre, öğrencilerin yarısından fazlası (%52), etüt merkezine ailesinin etkisiyle gittiğini belirtmiştir. Etüt merkezine kendi isteğiyle gittiğini söyleyenlerin oranı %34,8 iken, öğretmenlerinin etkisiyle gittiğini söyleyenlerin oranı % 8.4, arkadaşlarının etkisi olduğunu söyleyenlerin oranı ise %4.8’dir.

Etüt merkezine gitmede hangi bakımlardan ailenin etkisinin olduğunu anlamak üzere yöneltilen diğer sorulara verilen yanıtlar, konuyu daha da aydınlığa kavuşturmaktadır. Bulgular aşağıdaki tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Etüt Merkezine Gitmelerinin Asıl Nedeni?

		Hayır	Evet	Toplam
2. Etüt merkezine ailemin isteğiyle gidiyorum.	f	166	84	250
	%	66.4	33.6	100.0
3. Etüt merkezine isteyerek gidiyorum.	f	47	203	250
	%	18.8	81.2	100.0
4. Ailem bana önem verdiği için beni etüt merkezine gönderiyor.	f	55	195	250
	%	22.0	78.0	100.0
5. Ailem, derslerime yardımcı olmak istemediği için beni etüt merkezine gönderiyor.	f	124	126	250
	%	49.6	50.4	100.0
6. Evde ders çalışmadığım için etüt merkezine gidiyorum.	f	157	93	250
	%	62.8	37.2	100.0

		Hayır	Evet	Toplam	
7.	Arkadaşlarının etüt merkezine gitmesi benim de gitmemde etkili oldu.	f %	60 24.0	190 76.0	250 100.0
8.	Her öğrencinin etüt merkezine gitmesinin yararlı olacağını düşünüyorum	f %	100 40.0	150 60.0	250 100.0

Tablo 2'deki bulgular dikkatlice incelendiğinde, araştırmaya katılanların sadece 1/3'ü (%33.6) etüt merkezine ailesinin isteğiyle gittiğini söylemektedir. Oysa etüt merkezine isteyerek gittiğini söyleyenlerin oranı % 81.2'dir. Bu iki soruya verilen yanıtlar Tablo 1'deki bulgularla birlikte değerlendirildiğinde, çelişik bir durum ortaya çıkmaktadır. Zira Tablo 1'de etüt merkezine gitmede aile etkisi %52 olarak bulunmuştu.

Öte yandan, neden ailelerin çocuklarını etüt merkezine gönderme gereği duyduklarına ilişkin olarak yöneltilen 3. ve 4. sorulara verilen yanıtlara bakıldığında, öğrencilerin yaklaşık 4/5'ü (%78.0) ailesi tarafından kendisine önem verildiği için, yarısı (%50.4) ise ailesinin derslerine yardımcı olmak istemedikleri için etüt merkezine gönderdiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin evde ders çalışamadığı için etüt merkezine gidip gitmediğini yoklamak üzere yöneltilen 5. soruya, öğrencilerin yaklaşık 1/3'ü (% 37.2) evet derken %62.8'i ise hayır yanıtı vermiştir. Tablo 2'de yer alan bir başka bulguya göre öğrencilerin 3/4'ü, arkadaşlarının etüt merkezine gitmesinin onların da etüt merkezine gitmelerinde etkili olduğunu söylemişlerdir.

Tablo 2'de yer alan 7. soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, etüt merkezine giden öğrencilerin diğer arkadaşlarının da etüt merkezine gitmelerinin onların yararına olacağını düşündükleri ortaya çıkmaktadır.

Etüt Merkezlerinin İşlevleri

Bu araştırmanın yanıt aradığı ikinci soru, etüt merkezlerinin işlevleri ve öğrencilere hangi açılardan yararlı olduğuna ilişkindir. Elde edilen bulgular aşağıda Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılanlar Etüt Merkezlerini Hangi Açılardan Yararlı Bulmaktadırlar?

		Hayır	Kısmen	Evet	Toplam	
9.	Etüt merkezi okulun açığını kapatıyor mu?	f %	14 5.6	21 8.4	215 86.0	250 100.0

		Hayır	Kısmen	Evet	Toplam
10. Etüt merkezi yararlı oluyor mu?	f	14	21	215	250
	%	5.6	8.4	86.0	100.0
11. Etüt merkezinde aldığınız eğitim okuldaki başarınızı olumlu etkiledi mi?	f	29	21	200	250
	%	11.6	8.4	80.0	100.0
12. Etüt merkezine başladıktan sonra daha sorumlu davrandığınızı düşünüyor musunuz?	f	16	37	197	250
	%	6.4	14.8	78.8	100.0
13. Etüt merkezine başladıktan sonra çalışma isteğiniz arttı mı?	f	30	28	192	250
	%	12.0	11.2	76.8	100.0
14. Etüt merkezine başladıktan sonra kendinize olan güveniniz arttı mı?	f	31	34	185	250
	%	12.4	13.6	74.0	100.0
15. Etüt merkezinde olumlu arkadaş ediniyor musunuz?	f	29	39	182	250
	%	11.6	15.6	72.8	100.0
16. Etüt merkezinde kendinizi mutlu hissediyor musunuz?	f	67	36	146	250
	%	26.8	14.4	58.4	100.0
17. Etüt merkezine gitmek okula gitmekten daha mı eğlenceli?	f	43	33	174	250
	%	17.2	13.2	69.6	100.0

Tablo 3'deki bulgular incelendiğinde, etüt merkezlerine devam eden öğrencilerin, birçok bakımdan, etüt merkezleri hakkında olumlu düşündükleri görülmektedir. Öncelikle, öğrenciler yüksek bir katılımla (%86) etüt merkezlerinin *okulların açtığını kapattığını ve kendileri için yararlı olduğunu* düşündükleri anlaşılmaktadır. Öte yandan, etüt merkezine devam eden öğrencilerin beşte dördü (%80) burada aldığı eğitimin okuldaki başarısını arttırdığını söylemiştir.

Tabloda 3'deki diğer bulgulara bakıldığında, etüt merkezine devam eden öğrencilerin birçok açıdan bu kurumları olumlu yönde değerlendirdikleri görülmektedir. Örneğin öğrenciler % 78.8'i etüt merkezine başladıktan sonra daha sorumlu davrandıklarını ifade ederken, öğrencilerin yaklaşık beşte dördü (%76.8) etüt merkezine başladıktan sonra çalışma isteğinin arttığını belirtmiştir. Bir başka bulguya göre, kız öğrencilerin % 77.5'i, erkeklerin ise %69.1'i etüt merkezinde olumlu arkadaş edinme fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Tablodaki bir başka bulguya göre, etüt merkezine devam eden öğrencilerin yaklaşık 3/4'ü (% 74.0) kendine olan güveninin arttığını düşünmektedir.

Bu grupta yer alan iki önemli soruya verilen yanıtlara bakıldığında, etüt merkezine devam eden öğrencilerin % 58.4'ü burada kendisini mutlu hissederken, %14.4'ü kısmen mutlu olduğunu %26.8'i ise mutlu olmadığını belirtmiştir. Bu soruyla benzerlik taşıyan bir başka soruya verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin % 69.6'sı etüt merkezine gitmeyi okula gitmekten daha eğlenceli bulurken, %13.2'si kısmen eğlenceli olduğunu, %17.2'si ise eğlenceli olmadığını ifade etmiştir.

Etüt Merkezlerinin İşleyişi Hakkındaki Düşünceler?

Bu araştırmanın yanıt aradığı üçüncü önemli sorusu, etüt merkezlerinin işleyişinin buraya devam eden öğrenciler tarafından nasıl algılandığına ilişkindir. Elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılanların Etüt Merkezleri Hakkındaki Düşünceleri

		Hayır	Kısmen	Evet	Toplam
18. Etüt merkezindeki öğretmenlerimle daha iyi iletişim kuruyorum.	f	77	22	154	250
	%	30.8	8.8	61.6	100.0
19. Etüt merkezlerinde yapılan sosyal faaliyetler beni olumlu yönde etkiliyor.	f	28	35	187	250
	%	11.2	14.0	74.8	100.0
20. Etüt merkezindeki öğretmenlerimi yeterli buluyorum?	f	39	31	180	250
	%	15.6	12.4	72.0	100.0
21. Etüt merkezindeki öğretmenler öğrenciler arasında ayırım yapıyor.	f	86	22	142	250
	%	34.4	8.8	56.8	100.0
22. Etüt merkezlerinin çok disiplinli olması beni olumsuz etkiliyor.	f	101	32	117	250
	%	40.4	12.8	46.8	100.0
23. Etüt merkezleri test tekniği kazandırıyor.	f	13	29	208	250
	%	5.2	11.6	83.2	100.0
24. Etüt merkezine başladıktan sonra ailemle daha az vakit geçiriyorum.	f	134	30	86	250
	%	53.6	12.0	34.4	100.0
25. Etüt merkezi derslerim için yardımcı kaynaklar sağlıyor.	f	42	22	186	250
	%	16.8	8.8	74.4	100.0
26. Okulla beraber etüt merkezine gittiğim için çok yoruluyorum.	f	40	40	170	250
	%	16.0	16.0	68.0	100.0

Tablo 4 incelendiğinde, etüt merkezine giden öğrencilerin % 61.6'sının buradaki öğretmenlerle daha iyi iletişim kurdukları görülmektedir. Yine tablodaki bulgulara göre öğrencilerin $\frac{3}{4}$ 'ün (%74.8), etüt merkezlerinde yapılan sosyal faaliyetlerden olumlu yönde etkilendikleri anlaşılmaktadır. Etüt merkezindeki öğretmenlerin yeterli olup olmadığına ilişkin soruya verilen yanıtlara bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin %72'sinin öğretmenleri yeterli bulurken, yarıdan fazlası (% 56.8) etüt merkezinde çalışan öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yaptığını belirtmişlerdir. Yine öğrencilerin yarıya yakını (%46.8), etüt merkezlerinin çok disiplini oluşunun kendisini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Öte yandan etüt merkezlerinin daha çok sınavlar için test tekniğini kazandırdığını düşünenlerin oranı %83.2 olarak bulunmuştur.

Etüt merkezine başladıktan sonra ailesiyle iletişiminin nasıl etkilendiğini yoklamaya yönelik soruya verilen yanıtlara bakıldığında öğrencilerin %34.4'ü ailesiyle

daha az vakit geçirdiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların 4/5'i (%74.4) etüt merkezlerinin dersleri için yardımcı kaynak sağladığını belirtirken, %68'i okulla birlikte etüt merkezine gittikleri için çok yorulduklarını ifade etmişlerdir.

4. Tartışma ve Sonuç

Ailenin geçirdiği dönüşüme bağlı olarak, çocuklarının okul derslerinde yardımcı olacak kaynak arayışı her geçen gün artmaktadır. Hem öğrencilerin derslerine yardımcı olmak hem de okul dışı zamanlarını kontrollü ortamlarda geçirmelerine yönelik aile beklentisi, son yıllarda, etüt merkezlerinin ortaya çıkışında etkili olmuştur. Başlangıçta kontrolsüz biçimde ortaya çıkan etüt merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelikle denetim altına alınmış; çalışma düzeni ve sorumluluk alanları belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak henüz etüt merkezlerinin işlevi ve işleyişine dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Hem bu boşluğu gidermek, hem de etüt merkezlerinin geleceğini yeniden tartışmaya açmak amacıyla yürütülen bu çalışma, Şanlıurfa il merkezinde kayıtlı beş etüt merkezine devam eden ilköğretim öğrencilerine uygulanan anketler yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Etüt merkezlerine her sınıftan ilköğretim öğrencisinin gitmekte olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak etüt merkezlerine devam eden öğrencilerin büyük çoğunluğu (%85) 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen bir diğer önemli bir sonuç, devlet okullarına devam eden öğrencilerin etüt merkezlerinde çok büyük bir ağırlıkta (% 96.4) olmalarıdır. Bu sonuç, etüt merkezlerinin devlet okullarının eğitim açığını kapatma konusunda önemli bir boşluğu doldurduğu şeklinde de yorumlanabilir. Zira rekabet içerisindeki özel okullar, öğrencilerine yönelik çeşitli etkinlikler ve ilave desteklerle yoluyla öğrencilerin eğitim ve diğer ihtiyaçlarını karşılama yolunu seçmektedirler. Araştırmanın ortaya koyduğu bir diğer önemli sonuca göre etüt merkezlerine devam eden öğrencilerin yarıya yakını (% 45.2) ücretli olarak çalışan işçi-memur çocuklarıdır.

Araştırmanın sonuçlarına Tablo 2'deki göre, öğrencilerin etüt merkezine gitmelerindeki en büyük etken ailedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıdan fazlası (% 52), etüt merkezine ailesinin etkisiyle gittiğini belirtirken, 1/3'ü kendi isteğiyle gittiğini söylemiştir. Bu sonuçlara göre, etüt merkezine gitmede, hem ailenin hem de öğrencinin kendi isteğinin birinci derecede rol oynadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan bu sonuçlar, aileler ve öğrenciler için etüt merkezlerinin önemli bir ihtiyaç olarak görüldüğü şeklinde de yorumlanabilir. Neden ailelerin çocuklarını etüt merkezine göndermek istediklerini anlamak üzere yapılan analizlere bakıldığında, katılanların sadece 1/3'ü (% 33.6) etüt merkezine ailesinin isteğiyle gittiğini söylerken, kendisi isteyerek gittiğini söyleyenlerin oranı %81.2'dir. Bu iki soruya verilen yanıtlar bir önceki bulguyla birlikte değerlendirildiğinde çelişik bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak bu sonuçlar, etüt merkezine başta aile etkisiyle giden öğrencilerin daha sonra kendi isteğiyle devam etme kararı aldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Ailelerin neden çocuklarını etüt merkezine gönderme gereği duyduklarına ilişkin olarak yöneltilen sorulara öğrenciler tarafından verilen yanıtlara bakıldığında, önemli bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Zira öğrencilerin yarısı (% 50.4), ailesinin derslerine yardımcı olmak istemediği için kendisini etüt merkezine gönderdiğini belirtmiştir. Bu sonuca dayalı olarak, öğrencilerin evde ders çalışma imkânı olmadığı için aileleri tarafından etüt merkezine gönderdiği akla gelebilir. Ancak bu kapsamda yöneltilen bir başka soruya verilen yanıtlara bakıldığında, öğrencilerin yaklaşık 2/3'ü (% 62.8) evde ders çalışma imkanının olduğunu belirtmiştir. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre, akran etkisinin etüt merkezine gitmede oldukça belirleyici olduğu görülmüştür. Nitekim araştırmaya katılan öğrencilerin 3/4'ü, arkadaşlarının etüt merkezine gitmesinin onların da etüt merkezine gitmelerinde etkili olduğunu söylemişlerdir.

Etüt merkezine devam eden öğrencilerin diğer arkadaşlarına da tavsiye edip etmeyeceklerine ilişkin bir soruya gitmelerinin onların yararına olacağını düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç da, öğrencilerin etüt merkezlerini büyük oranda yararlı buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin birçok bakımdan, etüt merkezleri hakkında olumlu düşündüklerini göstermiştir. Bulgulara göre etüt merkezine devam eden öğrencilerin çok büyük bir bölümü (% 86), etüt merkezlerinin *okulların açığını kapattığını ve kendileri için yararlı olduğunu* düşünmektedirler. Öte yandan, öğrencilerin beşte dördü (% 80) burada aldığı eğitimin okuldaki başarısını arttırdığını söylemiştir. Bu sonuçlara göre, etüt merkezine devam eden öğrencilerin büyük çoğunluğu, okullarındaki eğitimi yeterli bulmamakta; etüt merkezine gittikten sonra başarılarının arttığını düşünmektedirler. Bu sonuçlar, öğrencilerin etüt merkezlerini kendileri için önemli bir yardımcı kaynak olarak gördüklerine işaret etmektedir.

Tabloda 3'deki diğer bulgulara bakıldığında, etüt merkezine devam eden öğrencilerin birçok açıdan bu kurumları olumlu yönde değerlendirdikleri görülmektedir. Örneğin öğrenciler %78.8'i etüt merkezine başladıktan sonra daha sorumlu davrandıklarını ifade ederken, öğrencilerin yaklaşık beşte dördü (%76.8) etüt merkezine başladıktan sonra çalışma isteğinin arttığını belirtmiştir. Bir başka bulguya göre, kız öğrencilerin %77.5'i, erkeklerin ise %69.1'i etüt merkezinde olumlu arkadaş edinme fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Tablodaki bir başka bulguya göre, etüt merkezine devam eden öğrencilerin yaklaşık 3/4'ü (74.0) kendine olan güveninin arttığını düşünmektedir.

Bu grupta yer alan iki önemli soruya verilen yanıtlara bakıldığında, etüt merkezine devam eden öğrencilerin % 58.4'ü burada kendisini mutlu hissettiğini, % 14.4'ü ise kısmen mutlu hissettiğini söylemiştir. Mutsuz olduğunu düşünenlerin oranı ise % 26.8'dir. Bu sonuçlardan etüt merkezine giden öğrencilerin 3/4'ünün burada mutlu oldukları anlamı çıkar ki bu da önemlidir. Öte yandan bir başka soruya verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin % 69.6'sı etüt merkezine gitmeyi okula gitmekten daha eğlenceli bulduklarını belirtmişlerdir. Kısmen eğlenceli bulduğunu söyleyen %

13.2'lik kısmı da eklediğimizde, yukarıdaki sonuçları destekleyici güçlü bir algının olduğu anlaşılmaktadır. Eğlenceli olmadığını düşünenlerin oranı sadece % 17.2'dir.

Son olarak etüt merkezine giden öğrencilerin % 61.6'sının buradaki öğretmenlerle daha iyi iletişim kurdukları tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin $\frac{3}{4}$ 'ü (% 74.8), etüt merkezlerinde yapılan sosyal faaliyetlerden olumlu yönde etkilenmektedirler. Etüt merkezindeki öğretmenlerin yeterliliğini sorgulayan bir başka soruya verilen yanıtlara bakıldığında öğrencilerin % 72'si öğretmenleri yeterli bulduğunu söylemiştir. Ancak bir başka soruya verilen yanıtlardan öğrencilerin yarısından fazlası (% 56.8) etüt merkezinde çalışan öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yaptığını, yarıya yakını (% 46.8) ise, etüt merkezlerinin çok disiplinli oluşunun kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Etüt merkezlerinin işlevlerini sorgulayan bir başka soruya verilen yanıtlara bakıldığında öğrencilerin $\frac{4}{5}$ 'inin (% 83.2) etüt merkezlerini sınavlar için test tekniğini kazandıran bir yer olarak düşündükleri ortaya çıkmıştır. Aslında bu oran, etüt merkezlerinin dersanelere özenmelerinin bir sonucudur. Zira birçok etüt merkezi, buraya devam eden öğrencilerin okul derslerine yardımcı olmak yerine, liseye giriş sınavı olan SBS'ye hazırlık kursu mantığıyla çalışmaktadırlar. Bilgi toplamak üzere gittiğimiz etüt merkezlerinin sahipleri de dersane olmak istediklerini belirtmişlerdir. Günümüzde ise hükümet dersanelerin etüt merkezlerine ve özel okullara dönüştürülmesi için yasal düzenler yapmaktadır.

Etüt merkezine başladıktan sonra ailesiyle iletişiminin nasıl etkilendiğini yoklamaya yönelik soruya verilen yanıtlara bakıldığında öğrencilerin % 34.4'ü ailesiyle daha az vakit geçirdiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların $\frac{4}{5}$ 'i (% 74.4) etüt merkezlerinin dersleri için yardımcı kaynak sağladığını belirtirken, %68'i okulla birlikte etüt merkezine gittikleri için çok yorulduklarını ifade etmişlerdir.

5. Öneriler

1. Etüt merkezlerinin sayısı artırılarak bu imkânlardan diğer öğrencilerinde faydalanması sağlanmalıdır.
2. Etüt merkezleri konusunda veliler bilinçlendirilmelidir.
3. Etüt merkezleri fiyat konusunda ekonomik davranmalıdır.
4. Etüt merkezleri yüksek kesime hitap eden bir kurum olduğu kanısı ortadan kaldırılmalıdır.

6. Kaynakça

- Beare, H., Caldwell, B. J. ve Millikan, R. H. (1989). *Creating an Excellent School: Some New Management Techniques*. London: Routledge.
- Bronfenbrenner, U. (1992). *Ecological Systems Theory*. In R. Vasta (ed.), *Six Theories Of Child Development: Revised Formulations And Current Issues*. London: Jessica Kingsley.

- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. İlköğretim-Online, 2 (2), 28-34.
- Ergün, M. (1994). Eğitim Sosyolojisine Giriş. Ankara: Ocak Yayınları.
- Farrell, J. P. (1993). International Lessons For School Effectiveness: The View From The Developing World, in J. P. Farrel ve J. B. Oliveira (Eds.), Teachers in Developing Countries. Washington: The World Bank.
- Gallagher J.J., Beckman P. ve Cross A.H. (1983) Families Of Handicapped Children: Sources Of Stress And Its Amelioration. Exceptional Children, 50, 40-9.
- Gordon, T. (2002). Etkili Anababa Eğitimi, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Heath ve Neilson, (1974). Teacher Clarity and Its Relationship to Student Achievement and Satisfaction. Journal of Dental Education, 70, 624-635.
- Hurn, C. J. (1993). The Limits and Possibilities of Schooling: An Introduction To The Sociology of Education (3. Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Kuzgun Y, (1972). Anne baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Meisels, S. J., ve Shonkoff, J. P. (2000). Early childhood intervention: A continuing evolution, In Shonkoff, J. , and Meisels, S. J. (eds.) "Handbook of early childhood intervention", Cambridge University Press, Cambridge, UK, 2000.
- Mihçioğlu C. (1980). Eğitimde Yörelere Arası Dengesizlik. Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezleri Yönetmeliği
- Mills, P., Dale, P., Cole, K.N., ve Jenkins, J.R. (1995). Follow-up of children from academic and cognitive preschool curricula at age 9. Exceptional Children, 61, 378-393.
- Mosteller, F., ve Moynihan, D. P. (1972). A pathbreaking report: Further studies of the Coleman Report. In F. Mosteller & D. P. Moynihan (Eds.), On equality of educational opportunity (3-68). New York: Vintage Books.
- Myers, R., (1990). "Erken Çocukluk Gelişim ve Eğitiminde Farklı Modeller" Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller Semineri. Editör Sevda Bekman. Eylül 10-14, İstanbul, UNICEF, s. 11-38.
- Reynolds, D. (1992). School Effectiveness and School Improvement: An Updated Review of British Literature. in D. Reynolds, P. Cuttance (Eds.), School Effectiveness: Research, Policy and Practice. Cassell.
- Sameroff, A. (1975). "The Mother's Conception of the Child." Paper presented at 3rd biennial conference of the International Society for the Study of Behavioural Development, Guildford, Surrey, England, July.
- Snow, C.E., Nathan, D., ve Perlmann, R. (1985). Assessing children's knowledge about book reading. In Galda & A. Pelligrini (Eds.), *Language in play*. Norwood, NJ: Ablex.
- Sylva, K., ve Wiltshire, J. (1993). The impact of early learning on children's later development: A review prepared for the RSA inquiry 'Start Right'. *European Early Education Research Journal*, 1, 17-40.
- Şimşek, H. (2010). Osmanlı Dönemi Eğitim Sorunları: Yol Güvenliği (Trafik) ve Okul Servisçiliğine Dair Tarihsel Bir İnceleme. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 135-147.
- Tan, M., (1979). Çocuğun Cinsiyetine Göre Ailenin Başarıya Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 12 (1-4): 107-125.
- Tatar, M. (2005). Okul ve Öğretmenlerin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi. *Millî Eğitim*, 171, 156-171.

- Turan, E., Ersoy, Ö., Şahin, F ve Turla, A., (1996). Okulöncesi Eğitiminin Yaygınlaştırılmasında Bir Model Önerisi: 0-4 Yaş Çocuk Gelişiminde Anne Eğitimi Projesi. III. Ulusal Eğitim Kongresi, Bursa.
- Üstünel, E.(2008), Trainee Teachers' Cognitions About The Impact Of Revisiting Language Items and Extending The More Confident Children In The Class And Their Reflections In Classroom , The 5th International ELT Research Conference "Bridging The Gap Between Theory And Practice", Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Üstünoğlu, Ü., (1991). Aile Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar. Aile Eğitimi. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Vygotsky, L. (1986). Tahouhght and Language, Cambridge MS: The Massachusetts Institute of Tecnology.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: *Family has a crucial role in the process of learning and instruction. However the function of family doesn't come to an end with child's attending school. When this closely connected structure which contains family is considered, family, school and social environment affect educational life of a child collectively. Families send their children who continue their academic training as well to private study centers with various reasons. Families tend to transfer their children's education and responsibilities to others in return for money. As a result of this opinion spreading in last decades, the number of students who attend study centers has increased considerably. As part of the transformation and responsibilities of families, examining study centers and evaluating their social output have become crucially important. During first half of the 20th Century, in many studies conducted with the aim of proving that school success depended on family features it was alleged that family was the real factor which influenced school success. Research findings related to this issue indicate that success is identified by out-of-school factors that's it stems especially from family background. In another research conducted in England it was stated that out-of-school factors such as social status and family manners had a great impact on student achievement.* **Method:** *The aim of this study is to determine what contributions study centers can make to students who attend there regularly. In this study descriptive scanning method of quantitative research models was adopted. Scope of the research consists of students who attend study centers during 2010-2011 academic years in the center of Şanlıurfa district. The target scope of this research includes students who attend five study centers in the center of Şanlıurfa district. As part of the research, a questionnaire form made up of structured and semi-structured items was used in order to collect data. All data gathered during the research were loaded in computer and analyzed through the packet program called PASW 18. Within the framework of research questions, frequency and percentage values were obtained; moreover descriptive statistics were enriched by cross-tables.*

Findings: *Most of the students (85 %) who attend study centers are 5th, 6th and 7th grade students. Those attending public schools are seen to make up the largest part (96, 4 %) of students in study centers. Another finding put forward by the research is that almost half of the students (42, 2 %) who go to study centers are children of workers and officers. The most important factor of students' attending study centers are their families. Rate of students stating that they go to study centers willingly is 34, 8 % while those who said they go on study centers*

with the influence of their teachers is 8,4 % and those who go on study centers with the influence of their friends is 4,8 %. When the answers of the question why families tend to send their children to study centers are examined, approximately 4/5 of students (78.0 %) stated that they were sent to study centers because they were considered important by their families, half of them (50, 4 %) on the other hand stated that because their families didn't want to support them in their process of learning and instruction. According to another finding, ¾ of students attend study centers because their friends attend as well. First of all it can be suggested that students (86 %) think study centers can both support their academic training and are beneficial for them. On the other hand, four out of five (80 %) of students put forward that study centers help them increase their school success. 78,8 % of students suggest that they became more responsible after attending study centers, nearly four out of five (76,8 %) of students stated that their desire for study increased as well. According to one other finding, 77,5 % of female students and 69,1 % of male students emphasized that they had the opportunity to make good friends in study centers. In terms of another finding, almost ¾ (74,0 %) of students attending study centers pointed out that their self-confidence increased. 61,6 % of students stated that they could have better communication with teachers in study centers and ¾ (74,8 %) emphasized that they were affected positively by the activities carried out in study centers.

Conclusion and Discussion: As a result of this research it has been found that students are directed to study centers because of demands from their families. This situation can be said to stem from the idea that families want to stay away from their children and transfer their educational problems to others. Yet, family is the most crucial supportive component of not only child development but also their process of learning and instruction. However, the desire to send their children to a controlled environment can result in children's gaining uncontrolled manners because of the period of time they spend out of their house. Sending children to study centers besides school can affect their relationship with their families negatively. However, effective communication within family is one of the most important factors influencing achievement during education process. It can be suggested that students attending study centers have positive opinions of these institutions in many respects. According to research findings, most of the students attending study centers think that these institutions make up their deficiencies and beneficial for them. Similarly, four out of five of the students emphasize that study centers provide supplementary sources for them. Yet it has been concluded that approximately one out of three of the students spend less time with their families. One other result is that almost 70 % of the students state that they grow tired because they attend study centers at the same time with their schools.